

Poticanje malog i srednjeg poduzetništva u EU

Ljubanović, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:399721>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Preddiplomski stručni studij
Poslovanje i upravljanje

MAJA LJUBANOVIĆ

POTICANJE MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U EU

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2020. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Preddiplomski stručni studij
Poslovanje i upravljanje

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

POTICANJE MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U EU

Mentor:
Mr.sc. Kristijan Čović

Naziv kolegija:
Osnove poduzetništva

Studentica:
Maja Ljubanović

JMBAG studentice:
0234052454

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	I
ABSTRACT	II
1. UVOD	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Problem istraživanja	1
1.3. Cilj i svrha istraživanja	2
1.4. Radna hipoteza	2
1.5. Metodologija istraživanja	2
1.6. Struktura rada	2
2. MALO I SREDNJE PODUZETNIŠTVO I NJEGOVA ULOGA U GOSPODARSTVU DRŽAVE.....	4
2.1. Uloga malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu Hrvatske.....	6
2.2. Poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj.....	12
3. MALO I SREDNJE PODUZETNIŠTVO U EUROPSKOJ UNIJI I POTICANJE MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U EUROPSKOJ UNIJI.....	18
3.1. Strategija Europa 2020.	19
3.2. Podrška Europske komisije malim i srednjim poduzećima i poduzetnicima	21
4. ZAKLJUČAK.....	29
LITERATURA	31
POPIS GRAFIKONA	34
POPIS TABLICA.....	34

SAŽETAK

U većini država svijeta malo i srednje poduzetništvo predstavlja gotovo većinu svih registriranih poduzeća. Malo i srednje poduzetništvo je generator zapošljavanja, oni su pokretači razvoja i inovacija i pridonose konkurentnosti gospodarstva. Malo i srednje poduzetništvo otvara i većinu radnih mjesta, a njihova prilagodljivost i sposobnost brzog odgovora na promjene gospodarskih prilika čini ga dragocjenim segmentom gospodarstva. Mala i srednja poduzeća su okvir za realizaciju privatnih poduzetničkih inicijativa. Zbog toga države različitim programima, mjerama i aktivnostima nastoje poticati rast i razvoj malog i srednjeg poduzetništva te će navedeno biti predstavljeno u nastavku rada.

Ključne riječi: malo i srednje poduzetništvo, razvoj, poticanje, EU

ABSTRACT

In most countries of the world, SMEs represent almost the majority of all registered enterprises. SMEs are a generator of employment, they are drivers of development and innovation and contribute to the competitiveness of the economy. SMEs also create most jobs, and their adaptability and ability to respond quickly to changing economic conditions makes it a valuable segment of the economy. Small and medium-sized enterprises are the framework for the implementation of private entrepreneurial initiatives. Therefore, through various programs, measures and activities, countries seek to encourage the growth and development of small and medium-sized enterprises and this will be presented in this paper.

Keywords: SMEs, Development, Encouragement, EU

1. UVOD

Malo i srednje poduzetništvo je pokretač i generator rasta cjelokupnog gospodarstva jedne države: sudjeluju u kreiranju novih radnih mjesta, ostvaruju značajan doprinos povećanju dohotka, potiču inovativnost i razvoj novih tehnologija, doprinose stvaranju konkurentne gospodarske strukture. Postojanje zdravog i dinamičnog sektora malog i srednjeg gospodarstva, odnosno poduzetništva, predstavlja stabilan izvor novih radnih mjesta, povećanja zaposlenosti, inovacija, kreiranja blagostanja i poreznih prihoda. Mala i srednja poduzeća, zbog svoje veličine, se bolje prilagođavaju promjenama na tržištu, inovativnija su, pokretnija, međutim i u nepovoljnijem položaju, zbog svoje veličine, odnosno „manjine“, u odnosu na izvore financiranja. Uloga malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu države je ogromno i zbog toga države nastoje različitim poticajnim mjerama poticati i razvijati malo i srednje poduzetništvo.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja je malo i srednje poduzetništvo u Europskoj uniji. Budući da malo i srednje poduzetništvo ima ogromnu ulogu u gospodarstvima država, države različitim mjerama nastoje poduprijeti njihov rast i razvoj, a predmet istraživanja ovog rada, uz malo i srednje poduzetništvo, je i analiza i predstavljanja mjera i aktivnosti za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji.

1.2. Problem istraživanja

Problem istraživanja su načini, mjere i aktivnosti za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji. Dakle, kao što je već prethodno navedeno, uloga malog i srednjeg poduzetništva za gospodarstvo države je ogromna i zbog toga države nastoje još više poticati i razvijati malo i srednje poduzetništvo.

1.3. Cilj i svrha istraživanja

Cilj istraživanja je analizirati i predstaviti mjere i aktivnosti za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji.

1.4. Radna hipoteza

Na osnovu definiranog predmeta i cilja ovog rada, postavljena je hipoteza rada koja će se potvrditi ili odbaciti:

H₁: U Europskoj uniji provode se različite mjere i aktivnosti kojima se potiče malo i srednje poduzetništvo.

1.5. Metodologija istraživanja

Podaci koji će se koristiti za izradu ovog rada bit će iz sekundarnih izvora i to iz raznih domaćih i stranih izvora: knjige, stručni časopisi i razne publikacije objavljene na internetu.

Prilikom izrade rada koristit će se opće metode znanstvenog istraživanja: induktivna metoda, deduktivna metoda, metoda analize, metoda sinteze, metoda apstrakcije, metoda dokazivanja, metoda deskripcije, metoda kompilacije, povijesna metoda i metoda komparacije.

1.6. Struktura rada

Rad se sastoji od četiri poglavlja.

U prvom, uvodnom poglavlju, se govori o problemu i predmetu istraživanja, cilju i svrsi istraživanja, radnoj hipotezi, metodologiji istraživanja i strukturi rada.

Drugo poglavlje predstavlja malo i srednje poduzetništvo i njegovu ulogu u gospodarstvu države kroz predstavljanje uloge malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu Hrvatske i poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj.

U trećem poglavlju je predstavljeno malo i srednje poduzetništvo u Europskoj uniji i poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji uz osvrt na malo i srednje poduzetništvo u odabranim državama Europske unije, Njemačkoj i Austriji.

Četvrto, zaključno poglavlje, sažima temu ovog rada.

2. MALO I SREDNJE PODUZETNIŠTVO I NJEGOVA ULOGA U GOSPODARSTVU DRŽAVE

Poduzetništvo (engl. *entrepreneurship*) se u ekonomskoj teoriji najčešće definira kao ukupnost poduzetnikovih inovacijskih, organizacijskih, usmjeravajućih, upravljačkih i nadzornih sposobnosti, međutim, to je samo jedna od mogućih definicija jer je pojam poduzetništva i poduzetništvo nemoguće jednoznačno odrediti.

„U najširem smislu, poduzetništvo se može shvatiti kao djelatnost pojedinca ili skupine ljudi koji provode neki poduzetnički pothvat (aktivnost, inicijativu, akciju, projekt, posao, tvrtku i sl.). Osmišljavanjem neke ideje uglavnom započinje poduzetnički pothvat. Navedena ideja odgovara na neku prepoznatu potrebu ili ukazanu priliku na način da se postavljaju ciljevi, odnosno oblikuje vizija, nakon čega slijedi planiranje i organiziranje provedbe ideje, ulaganje resursa u ideju i realizacija ideje.“ (Lukić i sur. (2014). Poduzetništvo. Zagreb:EBIZd.o.o., 10-11)

Poduzetništvo je proces stvaranja vrijednosti ujedinjavanjem jedinstvene kombinacije resursa u svrhu iskorištavanja prilike. Uključuje sve poduzetnikove djelatnosti usmjerene na ulaganja i kombinaciju potrebnih inputa, širenja na nova tržišta, stvaranje novih proizvoda, novih potrošača i novih tehnologija, a naglašeno je vezano za prijelomna vremena, uvjete neizvjesnosti, krize i promjene u okolini.

U suvremenom gospodarstvu u kojemu je osnovna zadaća poslovnih subjekata uočavati i otkrivati nove mogućnosti i stvarati šanse u promjenjivoj okolini, informacije, komunikacije, znanje i poduzetništvo postaju temeljni resursi i nositelji tehnološkoga, ekonomskog i društvenog razvoja (Škrčić, M., Mikić, M., 2011:1).

Pokretač i generator rasta cjelokupnog gospodarstva jedne države je poduzetništvo. Također, kroz generiranje rasta i otvaranje novih radnih mjesta poduzetništvo je ključni element i za povećanje konkurentnosti države. Ukupna snaga gospodarstva jedne države jača razvojem poduzetništva, postiže se i materijalna neovisnost, a samim time osigurava i egzistencionalnost građana. Zbog toga poduzetništvo treba biti inkorporirano u gospodarski i cjelokupni društveni sustav da bi se osigurala njegova učinkovita funkcionalnost i razvoj, kao

pretpostavke razvoja gospodarstva i društvenog blagostanja jer je činjenica da ekonomije ne rastu i ne prosperiraju bez poduzetnika.

„Države koje stimuliraju poduzetničku aktivnost fokusirajući se na potražnju tržišta uspješne su mjereno pokazateljima ekonomske aktivnosti i razinom blagostanja. Visoki ekonomski rast je ostvariv samo kada vlade usvajaju ekonomske politike koje omogućavaju poduzetnicima da postanu glavni pokretač ekonomije.“(Bilas i sur. (2010): Komparativna analiza razine poduzetničkih aktivnosti u Hrvatskoj i odabranim zemljama, Zagreb, Zbornik ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 8. br. 1., 82-83)

Kao što je već prethodno navedeno, malo i srednje poduzetništvo ima veliku ulogu u svim gospodarstvima. Malo i srednje poduzetništvo sudjeluje u kreiranju novih radnih mjesta, što je od izuzetnog značaja za svaku državu, te ostvaruju značajan doprinos u povećanju dohotka. Osim toga, mala i srednja poduzeća su puno brža i aktivnija u odnosu na velika poduzeća, koja uglavnom karakterizira određena tromost. Mala i srednja poduzeća potiču inovativnost, razvoj novih tehnologija, a zbog svoje veličine su prilagodljivima novim i sve bržim zahtjevima potrošača i tržišta. Mala i srednja poduzeća doprinose stvaranju konkurencije, odnosno konkurentne gospodarske strukture koja je preduvjet za povećanje efikasnosti gospodarstva, a doprinos gospodarskom rastu mala i srednja poduzeća ostvaruju zahvaljujući svojoj sklonosti ka inovativnim poduhvatima i riziku.

Mala i srednja poduzeća zadovoljavaju najvećim dijelom potražnju za dobrima i uslugama koje velika poduzeća teže podmiruju i što im je veliko opterećenje s obzirom na njihovu temeljnu djelatnost. Lokalnom tržištu pretežno služe mala i srednja poduzeća, ali se u novije vrijeme primjećuje njihov sve veći utjecaj i na međunarodno tržište. Veliki dio malih i srednjih poduzeća zasniva svoju djelatnost na staroj i niskoj tehnologiji, ali je sve veći broj onih koja se baziraju na novoj tehnologiji višega ranga. Mala i srednja poduzeća omogućuju bržu primjenu novih tehnoloških rješenja. Struktura malog poduzeća puno je jednostavnija, uglavnom je linijska, a što znači da ima manje razina, pa su komunikacije unutar poduzeća puno brže. Također, kreativnost i inovativnost je karakteristika malih i srednjih poduzeća, a upravo navedeno im pomaže pri boljem poslovanju (Škrčić i Mikić, 2011:8-9).

2.1. Uloga malog i srednjeg poduzetništva u gospodarstvu Hrvatske

Mikro, mali, srednji i veliki poduzetnici se u Republici Hrvatskoj razvrstavaju sukladno Zakonu o računovodstvu i Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva. Prema Zakonu o računovodstvu poduzetnici se razvrstavaju prema slijedećim kriterijima:

- „mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od slijedeća tri uvjeta:
 - ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna,
 - prihod 5.200.000,00 kuna,
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine - 10 radnika,
- mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od slijedeća tri uvjeta:
 - ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna,
 - prihod 60.000.000,00 kuna,
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine - 50 radnika,
- srednji poduzetnici su oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od slijedeća tri uvjeta:
 - ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna,
 - prihod 300.000.000,00 kuna,
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine - 250 radnika,
- veliki poduzetnici su:
 - koji prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od tri uvjeta iz pokazatelja za srednje poduzetnike,
 - banke, štedne banke, stambene štedionice, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, leasing-društva, društva za upravljanje UCITS fondovima, društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima, UCITS fondovi, alternativni investicijski fondovi, mirovinska društva koja upravljaju obveznim mirovinskim fondovima, mirovinska društva koja upravljaju dobrovoljnim mirovinskim fondovima, dobrovoljni mirovinski fondovi, obvezni mirovinski fondovi te mirovinska osiguravajuća društva, društva za dokup mirovine, faktoring-društva, investicijska društva, burze, operateri MTP-a, središnja klirinška depozitarna

društva, operateri središnjeg registra, operateri sustava poravnanja i/ili namire i operateri Fonda za zaštitu ulagatelja neovisno o tome ispunjavaju li uvjete da prelaze dva granična pokazatelja za srednje poduzetnike.“ (Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18)

Prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva, malo gospodarstvo čine subjekti u poduzetništvu i obrtu koji:

- „zapošljavaju prosječno godišnje manje od 250 radnika,
- u poslovanju su neovisni, odnosno autonomni subjekti koji nisu klasificirani kao partnerski subjekti te povezani subjekti,
- prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 43.000.000,00 eura.“ (Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 121/16)

Prema veličini u smislu Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti malog gospodarstva:

- „mikro subjekti malog gospodarstva su fizike i pravne osobe koje:
 - prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 10 radnika,
 - prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura,
- mali subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:
 - prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 50 radnika,
 - prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura,

- srednji subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe čiji je godišnji prosječni broj radnika, ukupni godišnji promet ili zbroj bilance, odnosno dugotrajna imovina veća od utvrđenih za male subjekte“. (Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 121/16)

Mala trgovačka društva u mnogim državama, pa tako i u Republici Hrvatskoj, čine najvažniji segment poduzetničkog djelovanja i odvijanja gospodarskih aktivnosti. Nepresušno su vrelo inovacija i snažan izvor ekonomskog rasta, stvarajući povećane mogućnosti zapošljavanja i stjecanja prihoda. Poduzetnički prostor Republike Hrvatske obilježavaju upravo mala trgovačka društva s pozitivnom dinamikom rasta ukupnog broja i varirajućom dinamikom pojedinih pojavnih oblika. Malo gospodarstvo je značajan segment hrvatskog gospodarstva, pokretač je razvoja cjelokupnog gospodarstva i zapošljavanja. Subjekti malog gospodarstva, odnosno trgovačka društva, čine 99,4% ukupnog broja gospodarskih subjekata. Malo gospodarstvo se lakše prilagođava zahtjevima tržišta, potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, generira zapošljavanje i značajno pridonosi povećanju proizvodnje i izvoza (Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V., 2013:250-263).

U Hrvatskoj sektor malih i srednjih poduzeća ima značajno najveći udio u broju poduzeća, 99,7%, a u razdoblju od 2014. do 2018. godine je zabilježena tendencija rasta ukupnog broja poduzeća (Alpeza, M. i sur., 2019:14). U cijelom promatranom razdoblju sektor malih i srednjih poduzeća, u ukupnom broju poduzeća, čini udio od 99,7%, što upućuje da je ukupno povećanje broja poduzeća u Hrvatskoj pratilo i povećanje broja malih i srednjih poduzeća. U tablici 1. je prikazana struktura poduzeća u Republici Hrvatskoj s obzirom na veličinu u razdoblju 2014. do 2018. godine.

Tablica 1.: Struktura poduzeća u Hrvatskoj, s obzirom na veličinu, od 2014. do 2018. godine

	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
Sektor malih i srednjih poduzeća	104.116	99,7	106.221	99,7	114.156	99,7	119.752	99,7	130.757	99,7
Mikro i mala poduzeća	102.895		105.029		112.809		118.352		129.259	
Srednja poduzeća	1.221		1.192		1.347		1.400		1.498	
Velika poduzeća	354	0,3	348	0,3	327	0,3	329	0,3	360	0,3
Ukupno	104.470	100	106.569	100	114.483	100	120.081	100	131.117	100

Izvor: Alpeza, M. i sur. (2019): Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2019., uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2018. godinu, Cepor, Zagreb, str. 14., dostupno na: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf>, pristupljeno 15.01.2020.

Gotovo tri četvrtine (72,2%) svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Hrvatskoj u 2018. godini su bili zaposleni u mikro, malim i srednjim poduzećima. U mikro poduzećima je broj zaposlenih u 2018. godini, u odnosu na 2017. godinu porastao za 5,3%, u malim poduzećima za 3,8%, a u srednjim poduzećima za 6,1%. U velikim poduzećima je broj zaposlenih u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu porastao za 10,5% (Alpeza, M. i sur., 2019:14). Tablica 2. prikazuje veličinu poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2017. i 2018. godini u Hrvatskoj.

Tablica 2.: Veličina poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2017. i 2018. godini u Hrvatskoj

Ekonomski kriterij valorizacije sektora	Veličina poduzeća							
	Mikro		Mala		Srednja		Velika	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Broj zaposlenih	242.867	255.819	229.752	238.392	173.713	184.278	236.552	261.465
Zaposlenost (udio)	27,5%	27,2%	26,0%	25,4%	19,7%	19,6%	26,8%	27,8%
Ukupan prihod (mil. kn)	94.384	102.094	161.307	172.766	148.281	161.166	274.423	315.134
Ukupan prihod (udio)	13,9%	13,6%	23,8%	23,0%	21,8%	21,4%	40,5%	42,0%
Izvoz (000 kn)	10.121.387	10.431.958	26.989.911	29.670.621	35.254.300	37.874.363	65.477.447	69.204.745
Izvoz (udio)	7,3%	7,1%	19,6%	20,2%	25,6%	25,7%	47,5%	47,0%

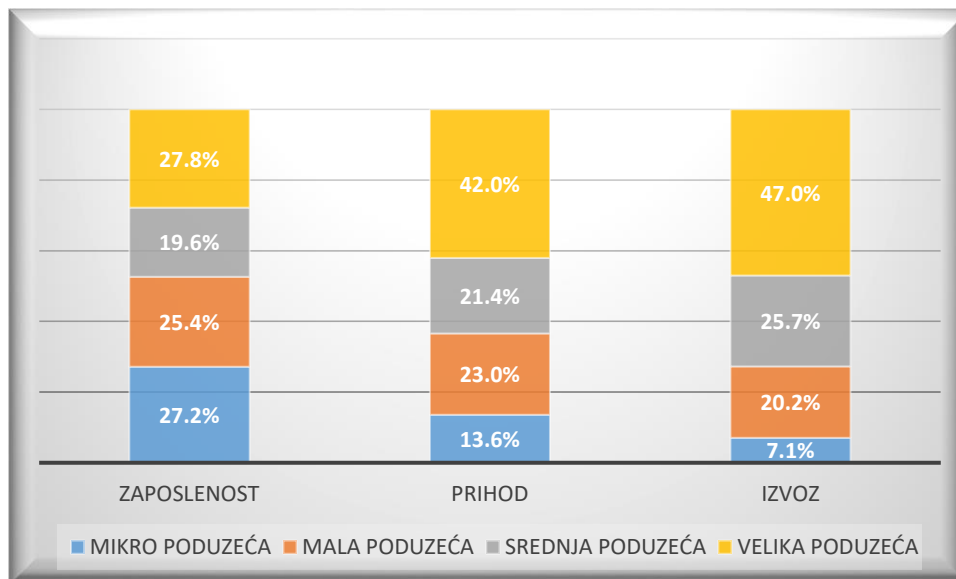
Izvor: Alpeza, M. i sur. (2019): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2019., uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2018. godinu, Cepor, Zagreb, str. 15., dostupno na: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf>, pristupljeno 15.01.2020.

Više od polovice ukupnog prihoda ostvarenog na razini Hrvatske u 2018. godini je ostvario sektor mikro, malih i srednjih poduzeća (58% od ukupnog prihoda). Također, u 2018. godini su prihodi mikro, malih, srednjih i velikih poduzeća porasli u odnosu na 2017. godinu i to mikro poduzeća za 3,1%, malih poduzeća za 9,9%, srednjih poduzeća za 7,4% i velikih poduzeća za 5,7%.

U ukupnoj zaposlenosti u Hrvatskoj mikro poduzeća ostvaruju udio od 27,2% i navedenim udjelom su gotovo izjednačeni sa velikim poduzećima koji imaju udio od 27,8%. Mikro poduzeća najmanji udio ostvaruju u ukupnim prihodima (13,6%) i ukupnom izvozu (7,1%), dok velika poduzeća, s druge strane, ostvaruju najveće udjele u prihodima (42%) i izvozu (47%) (Alpeza, M. i sur., 2019:16).

Grafikon 1. prikazuje strukturu mikro, malih, srednjih i velikih poduzeća u ukupnoj zaposlenosti, prihodima i veličini u 2018. godini

Grafikon 1.: Struktura ukupne zaposlenosti, prihoda i izvoza prema veličini poduzeća u Hrvatskoj u 2018. godini

Izvor: izrada autorice prema Alpeza, M. i sur. (2019): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2019., uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2018. godinu, Cepor, Zagreb, str. 15-16., dostupno na: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf>, pristupljeno 15.01.2020.

Sve kategorije poduzeća u Hrvatskoj su u 2018. godini zabilježila povećanje neto dobiti u odnosu na 2017. godinu te su također sve kategorije poduzeća u 2018. godini ostvarile pozitivan konsolidirani rezultat, koji je bio veći od konsolidiranog rezultata u 2017. godini za 29,1% (Alpeza, M. i sur., 2019:17), a kao što se može vidjeti iz tablice 3.

Tablica 3.: Financijska efikasnost poduzeća u 2017. i 2018. godini

Poduzeća	2017.		2018.	
	Milijun kuna	%	Milijun kuna	%
Mikro				
Dobit	8.580	20,7	9.436	20,1
Gubitak	7.457	38,2	7.393	39,6
Konsolidirani rezultat	1.122	5,1	2.043	7,2
Mala				
Dobit	9.725	23,5	10.586	22,6
Gubitak	4.488	23	3.964	21,2
Konsolidirani rezultat	5.237	23,9	6.622	23,4
Srednja				
Dobit	7.715	18,6	9.768	20,8
Gubitak	2.184	11,2	2.018	10,8
Konsolidirani rezultat	5.532	25,3	7.750	27,4
Velika				
Dobit	15.377	37,1	17.115	36,5
Gubitak	5.383	27,6	5.280	28,3
Konsolidirani rezultat	9.994	45,7	11.835	41,9
Ukupno				
Dobit	41.397		46.905	
Gubitak	19.512		18.655	
Konsolidirani rezultat	21.885		28.250	

Izvor: Alpeza, M. i sur. (2019): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2019., uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2018. godinu, Cepor, Zagreb, str. 18., dostupno na: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf>, pristupljeno 15.01.2020.

Sve kategorije poduzeća su povećale dobiti u 2018. godini i to mikro poduzeća za oko 10% u 2018. u odnosu na 2017. godinu, mala poduzeća za 8,9%, srednja poduzeća za 26,6% i velika poduzeća za 11,3%.

2.2. Poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Predstavljene činjenice ukazuju na ogromnu važnost malog i srednjeg poduzetništva za gospodarstvo države. U Republici Hrvatskoj se još od 2001. godine provode programi Vlade za poticanje malog gospodarstva. Prvi program Vlade Republike Hrvatske za poticanje malog

gospodarstva, pod nazivom „Program razvoja malog gospodarstva“ je odobren 14. lipnja 2001. godine. Navedeni program, koji je bio predviđen za razdoblje 2001. do 2004. godine, je sadržavao tri glavna instrumenta, a to su: dodjela nepovratnih sredstava, subvencioniranje kamatnih stopa i osnivanje kreditnih linija s određenim komercijalnim bankama, uz sudjelovanje lokalnih vlasti. Kako bi se osigurala financijska sredstvima poduzećima, lokalnim vlastima (za potporu razvoju poduzetničkih zona) te obrtima i strukovnim organizacijama (za potporu poduzetnicima te razvijanje kapaciteta obrtnika), izrađeni su programi za dodjelu nepovratnih sredstava. Ministarstvo i županije su zajednički financirali kamatne stope na kredite koje su poduzetnicima odobravale komercijalne banke. Za promicanje ulaganja u malom gospodarstvu su uspostavljeni regionalni jamstveni instrumenti, a u njima su sudjelovali ministarstvo, županije, općine i neke komercijalne banke. Navedenim politikama su u navedenom razdoblju dodana i kreditna jamstva koja je osigurao HamagInvest i takva politika malog gospodarstva se nastavila provoditi do 2011. kada je, uz sve navedeno, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta financirao udjele za osnivanje i rad malog broja fondova rizičnog kapitala (Vlada RH, 2012:8).

„Nositelji provedbe mjera i instrumenata razvoja malog gospodarstva u Hrvatskoj, u smislu Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva, su Ministarstvo, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Državni zavod za statistiku, Hrvatski savez zadruga, udruge gospodarstvenika, pravne osobe osnovane za poticanje malog gospodarstva, Hrvatska banka za obnovu i razvitak i druga državna tijela koja u području svoje nadležnosti potiču malo gospodarstvo.“(Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12 56/13, 121/16)

„U Republici Hrvatskoj poduzetnička infrastruktura obuhvaća poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije. Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture su u Republici Hrvatskoj uređena pitanja određenja poduzetničke infrastrukture, vrste i kategorizacija poduzetničkih zona (PZ) i poduzetničkih potpornih institucija (PPI), ustrojavanje registra PZ/PPI-ja, odnosno izgradnja sistematizirane baze podataka poduzetničkih zona i poduzetničkih potpornih institucija u ministarstvu nadležnom za gospodarstvo, poduzetništvo i obrt, kao nadležnom tijelu državne uprave za poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije te sustavi potpora, odnosno preduvjeti i kriteriji za odobravanje potpora za unapređenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih zona i poduzetničkih

potpornih institucija.“ (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 93/13, 114/13, 41/14, 57/18)

Poduzetničke potporne institucije u Republici Hrvatskoj su gospodarski subjekti usmjereni na stvaranje kvalitetnog, korisnički orijentiranog poduzetničkog okruženja u Republici Hrvatskoj i provode programe usmjerene na razvoj poduzetništva. To su slijedeće institucije:

- „razvojne agencije (lokalne, županijske, za određene djelatnosti) – zadužene su za operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva, poticanje i privlačenje investicija te iniciranje i realizaciju projekata poticanja gospodarskog razvitka i poduzetništva, objedinjavajući rad gospodarskih subjekata, lokalnih i regionalnih poduzetničkih institucija, te visokoobrazovnih institucija i centara znanja,
- poduzetnički centri – zaduženi su za operativno provođenje mjera za razvoj i poticanje poduzetništva na lokalnom i/ili širem području (županija, regija) i predstavljaju središta stručne i edukativne pomoći poduzetnicima radi razvoja poduzetništva u svojim sredinama,
- poslovni inkubatori (poduzetnički, za nove tehnologije) – zaduženi su za pomoć i podršku poduzetnicima u ranoj fazi razvoja poduzetničkih projekata te pružaju stručnu, tehničku i edukativnu pomoć za pokretanje poduzetničkih projekata i poduzeća te njihov brz i održiv razvoj,
- poduzetnički akceleratori – zaduženi su za pružanje podrške poduzetnicima u post-inkubacijskoj fazi, odnosno u fazi razvoja i širenja poslovanja na domaćem i stranom tržištu,
- poslovni parkovi – raspolažu fizičkim prostorima, zemljištem i resursima za smještaj malih, srednjih i velikih poduzetnika na komercijalnoj osnovi, s posebnim fokusom na privlačenje domaćih i inozemnih investicija,
- znanstveno-tehnološki parkovi – osnivaju se radi komercijalizacije znanstvenih rezultata i poticanja suradnje znanstvenika i gospodarstvenika,
- centri kompetencije – provode istraživačke projekte razvojnog ili proizvodnog karaktera i razvijaju kompetencije u pojedinim područjima te s kojima drugi poslovni subjekti mogu ugovoriti usluge istraživanja i razvoja u svrhu jačanja pojedinih industrijskih grana.“ (Središnji državni portal (2020): Poduzetnička infrastruktura)

Republika Hrvatska poduzima i aktivnosti za uvođenje promjena u oblikovanju politika i pružanju potpore malom gospodarstvu, kao što su razvoj kapaciteta za procjenu utjecaja politike, prikupljanje informacija o učinkovitosti politike za malo gospodarstvo te osnivanje i usvajanje pokazatelja politike radi praćenja i vrednovanja. Navedene aktivnosti su se provodile u sklopu Poduzetničkog impulsa koji je bio ključna komponenta potpore malom gospodarstvu. Od pristupanja Europskoj uniji, u srpnju 2013. godine, subjekti malog gospodarstva su imali na raspolaganju i dodatna financijska sredstva iz Strukturnih fondova EU (Vlada RH, 2012:8).

Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva Republika Hrvatska je uredila osnove za primjenu poticajnih mjera gospodarske politike usmjerenih razvoju, restrukturiranju i tržišnom prilagođavanju malog gospodarstva, te osnivanje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije. Poticajne mjere i aktivnosti radi ostvarenja ciljeva malog gospodarstva prema Zakonu o poticanju malog gospodarstva Republike Hrvatske su:

- „kreditiranje subjekata malog gospodarstva pod povoljnijim uvjetima i subvencioniranje kamata po preuzetim kreditima, te kreditiranje za početak poslovanja,
- davanje jamstva za kredite,
- osnivanje i upravljanje fondova rizičnog kapitala i drugih fondova,
- pružanje stručne i savjetodavne pomoći za subjekte malog gospodarstva,
- pojednostavljenje postupka za osnivanje, poslovanje i razvoj subjekata malog gospodarstva i njihovih udruga,
- davanje potpora za jačanje konkurentnosti malog gospodarstva,
- davanje potpora za povećanje zapošljavanja, stručnu i poduzetničku izobrazbu, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju,
- davanje potpora za povećanje zapošljavanja, stručnu i poduzetničku izobrazbu, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju,
- davanje potpora za sudjelovanje na međunarodnim sajmovima i specijaliziranim izložbama u zemlji i inozemstvu,
- organiziranje i poticanje mreže potpornih institucija malog gospodarstva te drugih pravnih osoba za poticanje malog gospodarstva,
- promicanje poduzetništva i poticanje razvoja poduzetništva posebnih skupina,

- davanje potpora za istraživanje, razvoj i primjenu inovacija te uvođenje suvremenih tehnologija,
- stvaranje uvjeta za povezivanje subjekata malog gospodarstva radi nastupa na tržištu,
- druge aktivnosti za ostvarenje ciljeva razvoja malog gospodarstva.“ (Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12 56/13, 121/16)

U Hrvatskoj je usvojena Strategija razvoja poduzetništva za razdoblje 2013.-2020. godine u kojemu je slika poželjne budućnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj opisana na slijedeći način: „konkurentno i ravnomjerno razvijeno hrvatsko malo gospodarstvo, koje se temelji na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, kontinuiranom povećanju izvoza, visokom stupnju inovacija, kvalitetno obrazovanom, fleksibilnom menadžmentu, inovativnom proizvodnom procesu, povoljnom poslovnom okruženju i olakšanom pristupu financijskim i ostalim instrumentima kako bi se održale povoljne stope rasta te dostigli najviši EU standardi.“ U Strategiji su definirani ciljevi razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj:

- „opći cilj: povećanje konkurentnosti malog gospodarstva u Hrvatskoj,
- strateški cilj 1.: poboljšanje ekonomske uspješnosti - unapređenje ekonomske uspješnosti maloga gospodarstva u sektorima prerađivačke industrije i usluga većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti,
- strateški cilj 2.: poboljšani pristup financiranju - razvijanje različitih financijskih mogućnosti za subjekte maloga gospodarstva te uklanjanje financijskog jaza za malo gospodarstvo,
- strateški cilj 3.: promocija poduzetništva - pružanje potpore osnivanju novih poduzeća, povećanje broja aktivnih poduzeća i jačanje institucija koje pružaju potporu poduzetnicima kako bi se na taj način pridonijelo ravnomjernijem i uravnoteženom razvoju hrvatskih regija,
- strateški cilj 4.: poboljšanje poduzetničkih vještina - pružanje potpore većem razvoju subjekata malog gospodarstva jačanjem njihove uprave, uvođenjem i djelovanjem većeg broja visokokvalificiranih zaposlenika te pružanjem potpore cjeloživotnom učenju zaposlenih u subjektima maloga gospodarstva,
- strateški cilj 5.: poboljšano poslovno okruženje - nadgradnja ostvarenog napretka uklanjanjem administrativnih opterećenja i olakšavanjem poslovanja u Hrvatskoj.“

(Vlada RH (2012): Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb)

Strategijom razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj, za razdoblje 2014.-2020. godine, planirana je provedba kontinuiranih aktivnosti kojima se utječe na promjene u vrijednosnom sustavu, ponašanju i okolini te čimbenicima o kojima ovisi jačanje poduzetničke aktivnosti žena. Također, strategijom su planirane i aktivnosti koje će utjecati na povećanje broja žena koje pokreću poslovni pothvat i broja žena - vlasnica rastućih poslovnih pothvata, a kako bi se ostvarila razina poduzetničke aktivnosti žena na razini koja se ostvaruje u prosjeku EU mjereno TEA pokazateljem muškaraca i žena. TEA pokazatelj (engl. *Total EarlyStageEntrepreneurialActivity*) iskazuje broj novopokrenutih poslovnih pothvata, ne starijih od 42 mjeseca, na 100 odraslih stanovnika u dobi od 18 do 64 godine. U strategiji su postavljeni i slijedeći strateški ciljevi:

- „strateški cilj 1. - poboljšanje usklađenosti i umreženost javnih politika,
- strateški cilj 2. - poboljšanje sustavne podrške poduzetništvu žena,
- strateški cilj 3. - uvođenje poduzetništva žena u cjelokupnu institucionalnu infrastrukturu,
- strateški cilj 4. - promocija poduzetništva žena.“ (Vlada RH (2014): Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014.-2020., Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, 3-6).

3. MALO I SREDNJE PODUZETNIŠTVO U EUROPSKOJ UNIJI I POTICANJE MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA U EUROPSKOJ UNIJI

U Europskoj uniji mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća predstavljaju 99% svih poduzeća u EU-u. Oni osiguravaju dvije trećine radnih mjesta u privatnom sektoru i zaslužna su za više od polovice cjelokupne dodane vrijednosti koju ostvaruju poduzeća u EU-u. Kako bi se pružila potpora malim i srednjim poduzećima usvojeni su razni akcijski programi kao što je Akt o malom poduzetništvu, Obzor 2020 i program COSME. Cilj navedenih programa je povećati konkurentnost malih i srednjih poduzeća preko istraživanja i inovacija te im omogućiti bolji pristup financiranju (Europski parlament, 2020).

Malo i srednje poduzetništvo (engl. *SmallandMedium Enterprises*) u Europskoj uniji je definirano EU preporukom 2003/361. Glavni čimbenici koji određuju da li poduzeće pripada malom i srednjem poduzetništvu su broj zaposlenih, godišnji promet i veličina imovine (Europska komisija, 2020), kao što je prikazano u tablici 4.

Tablica 4.: Razvrstavanje mikro, malih i srednjih poduzeća u Europskoj uniji

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenih	Godišnji promet	Vrijednost imovine
Srednja poduzeća	< 250	≤ 50 mil. eura	≤ 43 mil. eura
Mala poduzeća	< 50	≤ 10 mil. eura	≤ 10 mil. eura
Mikro poduzeća	< 10	≤ 2 mil. eura	≤ 2 mil. eura

Izvor: izrada autorice prema Europska komisija (2020): What is an SME?, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_hr, pristupljeno 10.02.2020.

Europski gospodarski rast i radna mjesta ovise o sposobnosti Europske unije da podrži rast i razvoj poduzeća. Poduzetništvo stvara nova poduzeća, otvara nova tržišta i razvija nove vještine. Najvažniji izvori zaposlenosti u Europskoj uniji su mala i srednja poduzeća. Cilj Europske komisije je ohrabriti i potaknuti ljude da postanu poduzetnici i olakšati im osnivanje i rast i razvoj njihovog poslovanja (Europska komisija, 2020).

3.1. Strategija Europa 2020.

U 2010. godini su države članice Europske unije, suočene sa strukturnim slabostima europskog gospodarstva otkrivenima u krizi, zaključile da se sa navedenim mogu suočiti jedino uz pomoć strukturnih reformi koje će se temeljiti na individualnim naporima svih država članica, ali će se oslanjati i na europske vrijednosti poput jedinstvenog tržišta, zajedničke trgovinske politike i drugih politika na razini EU-a, pokrenule strategiju održivog rasta za iduće desetljeće, strategiju Europa 2020. Navedena strategija je posvećena strukturnim reformama pomoću mjera za poticanje rasta koje su potrebne da bi se europsko gospodarstvo pripremilo za budućnost. U strategiji Europa 2020 je postavljeno pet ambicioznih ciljeva koji se trebaju postići do 2020. godine, a to su slijedeći ciljevi:

1. „osigurati stopu zaposlenosti od 75% za osobe u dobi između 20 i 64 godine,
2. ulagati 3% europskog BDP-a u istraživanje i razvoj,
3. smanjiti emisije stakleničkih plinova za 20 ili čak 30% u usporedbi sa stanjem iz 1990., zadovoljiti 20% potreba za energijom iz obnovljivih izvora i povećati energetska učinkovitost za 20%,
4. smanjiti stopu prekida školovanja na manje od 10% te osigurati da najmanje 40% osoba između 30 i 34 godine završi tercijarno obrazovanje,
5. smanjiti broj ljudi na granici siromaštva i socijalne isključenosti za 20 milijuna.“(Europska komisija (2014): Europa 2020.: europska strategija rasta, 3).

Prethodno navedeni ciljevi su međusobno povezani. Tako npr. kroz povećanje razine obrazovanja će se povećati i zapošljivost, a što utječe na smanjenje siromaštva. Također, jačanjem kapaciteta za istraživanje i razvoj i povećanjem učinkovitosti korištenja resursa pridonosi se rastu konkurentnosti i olakšava otvaranje novih radnih mjesta. Kroz ulaganje u čišće tehnologije, s niskim udjelom ugljena, pomaže se okolišu, pridonosi borbi protiv klimatskih promjena i stvaraju se nove poslovne mogućnosti i mogućnosti zapošljavanja (Europska komisija, 2014: 13).

Za ispunjavanje navedenih ciljeva potreban je niz aktivnosti na nacionalnim razinama, na razini Europske unije i internacionalnoj razini, a inicijative, koje je postavila Europska unija, i koje trebaju katalizirati napredak u okviru svake prioritetne teme su:

- „„Unija inovacija“ – inicijativa koja treba unaprijediti okvirne uvjete i dostupnost financiranja za istraživanje i inovacije, a kako bi se osigurala mogućnost transformacije inovativnih ideja u proizvode i usluge koje stvaraju rast i radna mjesta,
- „Mladi u pokretu“ – inicijativa kojoj je cilj povećati učinak obrazovnih sustava i olakšati ulazak mladih na tržište rada,
- „Digitalni program za Europu“ – inicijativa kojoj je cilj brže širenje brzog interneta i korištenje prednosti jedinstvenog digitalnog tržišta za kućanstva i tvrtke,
- „Resursno učinkovita Europa“ – inicijativa kojoj je cilj razdvajanje ekonomskog rasta od korištenja resursa, podrška prijelazu na ekonomiju koja koristi male razine ugljena, povećanje korištenja obnovljivih izvora, modernizacija sektora transporta i promicanje energetske učinkovitosti,
- „Industrijska politika za globalizacijsko doba“ – inicijativa kojoj je cilj unapređenje poslovnog okruženja i razvoj snažne i održive globalno konkurentne industrijske osnove,
- „Program za nove vještine i radna mjesta“ – inicijativa kojoj je cilj modernizacija tržišta rada i osnaživanje ljudi razvojem njihovih vještina tijekom cijelog života s ciljem povećanog sudjelovanja radne snage te boljeg slaganja ponude i potražnje, uključujući i kroz mobilnost radne snage,
- „Europska platforma protiv siromaštva“ – inicijativa kojoj je cilj osiguranje društvene i teritorijalne povezanosti na način da svi imaju koristi od prednosti rasta i radnih mjesta. Navedenoj inicijativi je cilj da se ljudima koji pate od siromaštva i socijalne isključenosti omogući dostojanstven život i aktivno sudjelovanje u društvu.“
(Europska komisija (2014): Europa 2020.: europska strategija rasta,7)

Određena su također i najvažnija područja djelovanja za koja se smatra da su novi pokretači rasta i koji otvaraju nova radna mjesta. Navedena područja su zastupljena kroz sedam „vodećih inicijativa“ od kojih je jedna inicijativa „Industrijska politika u doba globalizacije“ čiji cilj je poboljšanje poslovnog okruženja, posebno za mala i srednja poduzeća kroz npr. poboljšanje pristupa kredita i smanjivanje birokracije. Navedenom inicijativom se potiče i razvoj snažnog i održivog industrijskog temelja kojim će se omogućiti uvođenje inovacija i konkurentan nastup na svjetskoj razini (Europska komisija, 2014: 4).

Postavljene inicijative i aktivnosti su obaveza Europske unije i svih njenih država članica, a države članice su dobile preporuke specifične za svaku državu. Navedenom strategijom, provedbom inicijativa i aktivnosti, postavljeni su prioriteti koji danas predstavljaju osnovu Europe u 2020. godini, a to su pametan, održiv i uključiv rast.

3.2. Podrška Europske komisije malim i srednjim poduzećima i poduzetnicima

Kako bi osigurala pružanje podrške i informacija malim i srednjim poduzećima koji žele poboljšati svoje poslovanje, Europska komisija sponzorira nekoliko portala, mreža i studija.

Mreža Enterprise Europe pomaže malim tvrtkama da najbolje iskoriste poslovne prilike u EU. Radi se o one-stop-shop-u za sve poslovne potrebe koja pruža podršku u pristupu informacijama o tržištu, savladavanju pravnih prepreka i identificiranje potencijalnih poslovnih partnera u Europi. Radi se o glavnom instrumentu Europske strategije za povećanje gospodarskog rasta i zaposlenosti. Čine ju gospodarske komore, tehnološki centri, sveučilišta, istraživački instituti i razvojne agencije koje su međusobno povezane bazama podataka putem kojih s drugim članovima mreže dijele svoje znanje te informacije o tehnologijama i poslovnim partnerima. Kako bi stalno bili usklađeni s razvojem EU politika i omogućili prijenos stavova malih poduzeća u Europskoj uniji, Europska poduzetnička mreža je blisko povezana sa Europskom komisijom, koja ju je i pokrenula u veljači 2008. godine. Mreža, dakle, nudi široki spektar usluga malim i srednjim poduzećima, a cilj joj je:

- „pomoći malim i srednjim poduzećima u pronalasku međunarodnih poslovnih, tehnoloških i istraživačkih partnera u EU, zemljama sudionicama COSME-a i drugim državama koje nisu članice EU-a,
- razviti uslugu koja pomaže malim i srednjim poduzećima da postanu aktivni na jedinstvenom tržištu i šire,
- povećati konkurentnost malih i srednjih poduzeća kroz internacionalizacije i pružanje podrške inovacijama,
- uključiti mala i srednja poduzeća u proces kreiranja politika uz slanje povratnih informacija Europskoj komisiji,

- ojačati potporu malim i srednjim poduzećima koja su zainteresirana za sudjelovanje u programu Obzor 2020. i drugim pozivima za podnošenje prijedloga projekata te potaknuti mala i srednja poduzeća da sudjeluju u istome,
- omogućiti malim i srednjim poduzećima da učinkovito iskoriste resurse i pridonesu budućem klimatskom i zelenom akcijskom planu,
- poboljšati saznanja malih i srednjih poduzeća o mogućnostima i pristupu financiranju,
- osigurati vidljivost, prepoznavanje i lokalnu svijest o mreži.“ (European Commission (2020): Supportwe provide).

Portal Your Europe Business nudi pomoć tvrtkama i poduzetnicima koji žele proširiti svoje aktivnosti u druge države EU-a. Naime, samo 25% europskih malih i srednjih poduzeća izvozi u drugu državu. To znači da su mnoga mala i srednja poduzeća uskraćena za mogućnosti koje nudi jedinstveno tržište. Portal Your Europe Business pruža praktične informacije o EU legislativi i povezuje ih sa nacionalnom, te sa odgovornim službama za pomoć i podršku. Portal pomaže u povećanju konkurentnosti i rasta i omogućava malim i srednjim poduzećima olakšan pristup tržištu. Nadopunjuje se sa informacijama i uslugama Enterprise Europe Network (European Commission, 2020).

Služba za zaštitu prava intelektualnog vlasništva pomaže malim i srednjim poduzećima rješavanje pitanja intelektualnog vlasništva. Intelektualno vlasništvo može poboljšati konkurentnost malih i srednjih poduzeća. Međutim, malim i srednjim poduzećima često nedostaje vremena, resursa ili znanja za rješavanje pitanja prava intelektualnog vlasništva. EU financira pet službi za zaštitu prava intelektualnog vlasništva, a osoblje navedenih službi pruža besplatne savjete i edukacije o intelektualnom vlasništvu (European Commission, 2020).

U Europskoj uniji samo 37% stanovnika Europske unije želi biti samozaposleno, u usporedbi sa 51% stanovnika Sjedinjenih Američkih Država i Kine. Neki od izazova koje bi trebalo riješiti uključuju slijedeće:

- „obrazovanje bi trebalo ponuditi pravi temelj za poduzetničku karijeru,
- otežan pristup financijskim sredstvima i tržištima,
- poteškoće u prijenosu poslovanja,
- strah od „kaznenih“ sankcija u slučaju neuspjeha,

- komplicirani administrativni postupci.“(Europska komisija (2020): Promoting entrepreneurship).

Europska komisija želi potaknuti što veći broj ljudi na samozapošljavanje, odnosno pokretanje vlastitog poslovanja. Aktivnosti su posebno usmjerene prema određenim grupama ljudi kao što su poduzetnice, obiteljska poduzeća, slobodna zanimanja, migranti, starije osobe, poduzeća koja se bave socijalnim poduzetništvom. Kako bi potaknuli što veći broj ljudi da postanu poduzetnici, kao i osigurala i pružila podršku postojećim poduzetnicima, Europska komisija podržava poduzetničko obrazovanje, sufinancira program razmjene Erasmus za mlade poduzetnike i upravlja potporni institucijama (Europska komisija, 2020).

Program „Erasmus za mlade poduzetnike“ je prekogranični program koji olakšava razmjenu poduzetničkih i upravljačkih iskustava. Program se sastoji od toga da novoosnovani ili potencijalni poduzetnik posjećuje iskusnog poduzetnika koji vodi malo ili srednje poduzeće u drugoj europskoj državi. Navedena razmjena, odnosno posjeta, traje do šest mjeseci. U posljednjih pet godine je više od 2500 poduzetnika iskoristilo mogućnosti navedenog programa (European Commission, 2020)

Cilj Erasmusa za mlade poduzetnike je poboljšanje poduzetničke kulture, a program utječe na sljedeće:

- „jača poduzetničke stavove nudeći vještine, znanje i iskustvo,
- povećava broj start-up tvrtki i njihovu postojanost,
- potiče prekograničnu razmjenu ideja, znanja i suradnje između malih poduzeća,
- pomaže malim tvrtkama da se umreže, da postanu inovativne i „izađu“ na međunarodna tržišta,
- pomaže u stvaranju novih radnih mjesta.“ (European Commission (2020): Erasmus for Young Entrepreneurs)

Prednosti za poduzetnike koji sudjeluju u programu Erasmus za mlade poduzetnike su sljedeće:

- „novi poduzetnici:
 - izgradnja svojih kapaciteta za upravljanje malim poduzećem,
 - stjecanje relevantnih vještina i znanja,

- stjecanje praktičnog iskustva,
- umrežavanje,
- gostujući poduzetnici (poduzetnici koji su došli na razmjenu):
 - usvajanje novog poduzetničkog stava,
 - stjecanje znanje o drugim tržištima i kulturi,
 - mogućnosti međunarodne suradnje,
 - dobivanje novih ideja i perspektiva.“(European Commission (2020): Erasmus for Young Entrepreneurs)

Uvjete za sudjelovanje u programu imaju novi poduzetnici, potencijalni poduzetnici sa poslovnim planom ili ljudi koji su već pokrenuli vlastiti posao u posljednje tri godine. U programu mogu sudjelovati ljudi svih dobnih skupina, nema ograničenja. Također nema ograničenja po pitanju vrste industrije ili sektora (European Commission, 2020).

Drugi program Europske komisije je obrazovanje za poduzetništvo. Kako je Europskoj uniji potrebno što više poduzetnika koji stvaraju nova radna mjesta, Europska komisija podržava edukacije o poduzetništvu u svim državama Europske unije. Glavni cilj Europske komisije je promicanje poduzetničkog obrazovanja i naglašavanje njegove važnosti na svim razinama, od osnovne škole do sveučilišta i šire (European Commission, 2020). Poduzetničko obrazovanje priprema ljude da budu odgovorni i poduzetni pojedinci. Pomaže ljudima da razviju vještine, znanje i stavove potrebne za postizanje ciljeva koje su sebi postavili. Dokazano je da su ljudi sa poduzetničkim obrazovanjem zapošljiviji. Europski okvir kompetencija za poduzetništvo predlaže zajedničku definiciju poduzetništva kao kompetencije. Okvir razvija petnaest kompetencija kroz 8 nivoa i predlaže sveobuhvatni popis od 442 ishoda učenja. Mladi ljudi sa poduzetničkim obrazovanjem imaju veću mogućnost i veća je vjerojatnost da će osnovati vlastitu tvrtku. Obrazovne politike su u nadležnosti svake pojedine države, članice Europske unije, međutim Europska komisija nastoji poticati aktivnosti i biti pokretač kako bi podržala:

- „uvođenje poduzetničkog obrazovanja u osnovne obrazovne sustave,
- razmjenjuj ideje, znanje, iskustvo i najbolju praksu između država, dionika i praktičara,
- razvija modele, zajedničke instrumente i projekte s visokom dodanom vrijednošću na razini Europske unije.“ (European Commission (2020): Entrepreneurshipeducation)

Europska komisija promiče i podržava obrazovanje o poduzetništvu i na slijedeće načine:

- „financira projekte koji stvaraju referentne modele za buduće poduzetnike,
- promiče razmjenu dobre prakse i iskustava na razini Europske unije,
- organizira radionice za donositelje politika i provoditelje politika,
- pomaže donositeljima politika i drugim mrežama dionika,
- objavljuje smjernice na temelju postojeće dobre prakse u Europi,
- objavljuje studije, pokazatelje i prikupljene podatke.“ (European Commission (2020): Entrepreneurshipeducation)

Europska komisija je donijela i Akcijski plan za poduzetništvo 2020. Akcijski plan za poduzetništvo 2020. je odgovor Europske komisije na izazove koje je donijela najteža ekonomska kriza u posljednjih 50 godina. Radi se o nacrtu aktivnosti za poticanje europskog poduzetničkog potencijala, uklanjanje postojećih prepreka i unapređenje kulture poduzetništva u Europskoj uniji. Cilj Akcijskog plana je olakšati stvaranje novih poduzeća i stvoriti puno povoljnije okruženje za napredak i rast postojećih poduzetnika (European Commission, 2020).

Europska unija je svjesna da je za rast, razvoj i stvaranje novih radnih mjesta potrebno više poduzetnika. Zbog toga je i cilj Akcijskog plana za poduzetništvo 2020. olakšanje uvjete za pokretanje novih poduzeća i stvaranje poticajnog i podupirućeg okruženja postojećim poduzetnicima. Akcijski plan za poduzetništvo 2020. identificira tri područja za neposrednu intervenciju, a to su:

- „poduzetničko obrazovanje i osposobljavanje kako bi isto bilo podrška rastu, razvoju i stvaranju novih radnih mjesta,
- uklanjanje postojećih administrativnih prepreka i podrška poduzetnicima u ključnim fazama poslovnog životnog ciklusa,
- podizanje kulture poduzetništva u Europi i stvaranje nove generacije poduzetnika.“ (European Commission (2020): TheEntrepreneurship 2020 Action Plan)

Također, Europska komisija vodi niz kampanja i projekata koji su usmjereni na promicanje poslovnog okruženja, razmjenu najboljih praksi i razmjenu ideja među poduzetnicima. Tako Komisija organizira europski tjedan poduzetništva, zatim dodjeljuje poduzetničke promocijske nagrade, Komisija je donijela i direktivu o kašnjenju plaćanja, pokrenuli su

projekt ovrhe neizmirenih potraživanja, te pružaju potpore malim i srednjim poduzećima i poduzetnicima.

Europski tjedan malog i srednjeg poduzetništva je kampanja koja ima za cilj promicanje poduzetništva u Europi. Na Europskom tjednu malog i srednjeg poduzetništva se pomaže postojećim poduzetnicima da pronađu informacije o dostupnim podrškama i pokušavaju potaknuti što veći broj ljudi da pokrenu vlastiti posao. Ova kampanja se provodi tijekom cijele godine, a provodi ju i koordinira Europska komisija.

Europske nagrade za promociju poduzeća također imaju za cilj promociju poduzetništva, nagrađivanje uspješnih malih i srednjih poduzetnika te poticanje drugih da osnuju i pokrenu vlastite tvrtke. U natjecanju mogu sudjelovati nacionalne, regionalne i lokalne inicijative iz svih zemalja Europske unije, kao i Island, Srbija i Turska.

Europska komisija je, sa ciljem zaštite europskih poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća, od kašnjenja u plaćanju i poboljšanja njihove konkurentnosti, donijela Direktivu 2011/7/EU o suzbijanju zakašnjelih plaćanja u komercijalnim transakcijama, a koja je usvojena 16. veljače 2011. godine. Ovom Direktivom su se uspostavile strože mjere od prethodnih, te su se prvi puta uskladili rokovi za javna plaćanja prema poduzećima.

Mala poduzeća koja posluju u državama Europske unije, izvan matične zemlje, često se suočavaju s problemima vraćanja duga kod klijenta koji se nalaze u drugim zemljama Europske unije. Glavni cilj ovog projekta je povećanje svijesti o instrumentima upravljanja potraživanjima i poboljšavanje njihove uporabe kroz niz događaja organiziranih u svim zemljama Europske unije.

Ono što je malim i srednjim poduzetnicima velika pomoć, bilo u pokretanju poslovanja, bilo tijekom poslovanja, je financijska pomoć, koju Europska unija omogućuje kroz svoje fondove. Kroz europske strukturne i investicijske fondove podupiru se provedbe pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Jedna od najznačajnijih politika je Kohezijska politika, za koju je Europska unija u financijskom razdoblju 2014.-2020. izdvojila 376 milijardi eura iz svog proračuna (AGRRA, 2020). Javne politike Europske unije, država članica i država kandidatkinja temelj su za određivanje ciljeva čije ostvarenje će se poticati financiranjem kroz EU fondove. EU fondovi su novac europskih građana koji se, sukladno određenim pravilima i procedurama, dodjeljuju raznim korisnicima za provedbu projekata koji trebaju pridonijeti postizanju spomenutih ključnih javnih politika EU-a. Dakle, riječ je o posebno i precizno smišljenim financijskim instrumentima za koje su sredstva osigurana u proračunu EU-a za višegodišnji financijski okvir.

Akcijskim planom Poduzetništvo 2020, a koji je plan za poticanje poduzetničkog potencijala Europe u tri koraka, Europska unija želi ponovno ojačati europsku poduzetničku kulturu. Akcijski plan je usmjeren na obrazovanje i osposobljavanje, stvaranje pravog okruženja, uzora, kao i dopiranje do određenih ciljnih skupina. Akcijskim planom se nastoji podržati poduzetnike, koji imaju ključnu ulogu u povećanju zaposlenosti, rastu i jačanju gospodarstva, budući da mala poduzeća u Europskoj uniji, stvaraju više od četiri milijuna radnih mjesta svake godine. Kroz aktivnosti akcijskog plana nastoji se promijeniti kultura i stav građana u Europi o poduzetništvu kako bi isto postalo u budućnosti privlačna i realistična karijera. Osim toga, u akcijskom planu se pažnja posvećuje i višestrukim zaprekama s kojima se susreću budući poduzetnici, a kao što je npr. nedostatak odgovarajućeg obrazovanja i osposobljavanja, poteškoće u pristupu kreditiranju i tržištima, problemi u prijenosu poslovanja, strah i stigmatizacija zbog neuspjeha i preopsežna birokracija (EUR-Lex, 2020).

Europska komisija je osnovala Provedbenu agenciju za mala i srednja poduzeća (engl. *The Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises, EASME*) kako bi u njeno ime upravljala sa više EU programa u području podrške i inovacija malih i srednjih poduzeća, okoliša, klimatskih aktivnosti, energetike i pomorstva. Ovo su programi u kojima EASME pruža podršku:

- „inovacije i podrška malim i srednjim poduzećima:
 - COSME - EU program za konkurentnost malih i srednjih poduzeća u razdoblju od 2014. do 2020. godine sa planiranim budžetom od 2,3 milijarde eura,
 - EIC akcelerator (instrument MSP-a) - je dio programa Europskog vijeća za inovacije i pruža podršku tržišno-kreiranim inovacijama u malim poduzećima, a koji imaju značajan potencijal rasta i globalne ambicije,
 - EIC brzi put do inovacija - dio programa Europskog vijeća za inovacije i pomaže zajedničke tržišne inovacije razvijene u malim poduzećima i njihovim poslovnim partnerima koji posluju na bržerastućem tržištu,
 - Horizon 2020 INNOSUP - cilj ovog programa je testiranje novih pristupa za bolju potporu inovacijama kroz mogućnost financiranja inovacijskih subjekata u Europi,
 - Enterprise Europe Network - već je predstavljeno prethodno u radu,
 - European IPR Helpdesk - služba za zaštitu prava intelektualnog vlasništva, a koja je već prethodno predstavljena,

- Your Europe Business, Vaše europsko poslovanje - praktičan vodič za poslovanje u Europi,
- okoliš:
 - Horizon 2020 - okvirni program EU-a za istraživanje i inovacije,
 - LIFE program - program namijenjen financiranju aktivnosti na području zaštite okoliša, prirode i klime čiji je cilj doprinijeti implementaciji, ažuriranju i razvoju EU politika i zakonodavstva iz područja okoliša, prirode i klime kroz sufinanciranje projekata koji imaju europsku dodanu vrijednost,
 - CIP-ECO inovacije - su dio programa za poduzetništvo i inovacije kojim se nastoji podržati inovacije i konkurentnost malih i srednjih poduzeća. CIP-Eko-Inovacije podupiru projekte povezane s inovativnim proizvodima, metodama i procesima kojima je cilj prevencija ili smanjenje utjecaja na okoliš ili koji pridonose optimalnoj upotrebi resursa,
- energija:
 - Horizon 2020 energetska učinkovitost - financira inovacije na području energetske učinkovitosti,
 - Intelligent Energy Europe (IEE) - program koji doprinosi sigurnoj, održivoj i cjenovno kompetitivnoj energiji za Europu kroz poticanje energetske učinkovitosti i racionalnog korištenja energetske resursa, promicanje novih i obnovljivih izvora energije, potporu energetskej diversifikaciji i promicanje energetske učinkovitosti i korištenja novih i obnovljivih izvora energije u transportu,
 - EU održivi energetske tjedan - najveći događaj posvećen energetskej učinkovitosti i obnovljivim izvorima energije u Europi,
 - ManagEnergy - inicijativa čiji je cilj podrška lokalnim i regionalnim energetskeim agencijama,
 - BUILD UP - europski portal za energetskej učinkovitost u građevinama,
 - BUILD UP Skills - inicijativa za povećanje vještina stručnjaka za građevine,
- pomorstvo:
 - europski pomorski i ribarski fond - osigurava sredstva ribarskej industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti.“ (European Commission (2020): EASME - Executive Agency for SMEs)

4. ZAKLJUČAK

Pokretač i generator rasta cjelokupnog gospodarstva jedne države je poduzetništvo. Također, kroz generiranje rasta i otvaranje novih radnih mjesta poduzetništvo je ključni element i za povećanje konkurentnosti države. Poduzetništvo, uz generiranje rasta i stvaranje novih radnih mjesta, potiče inovativnost, razvija nove tehnologije, stvara konkurentnu gospodarsku strukturu koja je preduvjet za povećanje efikasnosti gospodarstva. Ukupna snaga gospodarstva jedne države jača razvojem poduzetništva, postiže se i materijalna neovisnost, a samim time osigurava i egzistencionalnost građana. Države koje stimuliraju poduzetničku aktivnost fokusirajući se na potražnju tržišta uspješne su mjereno pokazateljima ekonomske aktivnosti i razinom blagostanja.

Predmet istraživanja ovog rada je bilo malo i srednje poduzetništvo u Europskoj uniji i analiza stanja i mogućnosti poticanja malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji. U Europskoj uniji mikropoduzeća, mala i srednja poduzeća predstavljaju 99% svih poduzeća u EU-u, osiguravaju dvije trećine radnih mjesta u privatnom sektoru i zaslužna su za više od polovice cjelokupne dodane vrijednosti koju ostvaruju poduzeća u EU-u. Iz same prethodne rečenice može se uočiti ogromna važnost i značaj malih i srednjih poduzeća u Europskoj uniji, a to isto potvrđuju i brojni programi, fondovi i sl. kojima se želi potaknuti osnivanje novih poduzeća i još bolji rast i razvoj postojećih poduzeća. Strategijskim dokumentom Europske unije, Strategija Europa 2020., koji je donesena 2010. godine, su postavljeni ambiciozni ciljevi u Europskoj uniji osiguranja stope zaposlenosti do 75%, ulaganja 3% europskog BDP-a u istraživanje i razvoj, smanjivanja emisije stakleničkih plinova za 20-30% u odnosu na stanje iz 1990. godine, smanjenje stope prekida školovanja na manje od 10% i smanjenje broja ljudi na granici siromaštva. Za ispunjenje navedenih ciljeva je ključno poduzetništvo i Europska unija, kroz financijska sredstva svojih strukturnih i investicijskih fondova, pruža pomoć poduzetnicima. Ujedno, kako bi osigurala pružanje podrške i informacija malim i srednjim poduzećima koji žele poboljšati svoje poslovanje, Europska komisija sponzorira nekoliko portala, mreža i studija.

U Hrvatskoj sektor malih i srednjih poduzeća ima značajno najveći udio u broju poduzeća, 99,7%, a u cijelom Europskoj uniji mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća predstavljaju

99% svih poduzeća. Države Europske unije, ali i Europska unija, kontinuirano provode različite programe, mjere i aktivnosti kojima se potiče malo i srednje poduzetništvo, kao što su Akt o malom poduzetništvu, Obzor 2020, program COSME, Erasmus za mlade poduzetnike, obrazovanje za poduzetništvo i sl. Analiza u radu je pokazala da je postavljena hipoteza rada potvrđena i da se u Europskoj uniji provode različite mjere i aktivnosti kojima se potiče malo i srednje poduzetništvo.

Predstavljena analiza i podaci u radu pokazuju koliko je veliki značaj i važnost poduzetništva za gospodarstva svih država u Europskoj uniji, ali isto tako i svjesnost vlada država za navedeno koje kroz mjere i aktivnosti potiču rast i razvoj malog i srednjeg poduzetništva, te se može zaključiti da je postavljena hipoteza rada potvrđena, odnosno da se u EU provode različite mjere i aktivnosti kojima se potiče malo i srednje poduzetništvo.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Škrtić, M., Mikić, M. (2011). *Poduzetništvo*. Zagreb: SinergijA nakladništvo d.o.o.
2. Lukić, I. i sur. (2014). *Poduzetništvo*. Zagreb: EBIZ d.o.o.

SLUŽBENA GLASILA:

1. Zakon o računovodstvu, Narodne novine 78/15, 134/15, 120/16, 116/18
2. Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, Narodne novine 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16
3. Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Narodne novine 93/13, 114/13, 41/14, 57/18

ZNANSTVENI I STRUČNI ČLANCI

1. Alpeza, M. i sur. (2019): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2019., uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2018. godinu, Cepor, Zagreb, dostupno na: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/SME-REPORT-2019-HR-WEB.pdf>, pristupljeno 15.01.2020.
2. Bilas, V. i sur. (2010): Komparativna analiza razine poduzetničkih aktivnosti u Hrvatskoj i odabranim zemljama, Zagreb, Zbornik ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 8. br. 1., dostupno na: hrcak.srce.hr/file/87512, pristupljeno 10.01.2020.
3. Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013): Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, Ekonomski vjesnik, God. XXVI, br. 1/2013., str. 250-263., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/159509>, pristupljeno 12.01.2020.

IZVORI SA INTERNETA:

1. AGGRA (2020): ESI fondovi 2014-2020., dostupno na: <http://www.agrra.hr/esi-fondovi-2014-2020> , pristupljeno: 07.09.2020.
2. EUR-Lex (2020): Poduzetništvo 2020: plan za poticanje poduzetničkog potencijala Europe u tri koraka, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/summary/HR/190102_1 , pristupljeno: 07.09.2020.
3. European Commission (2019): 2019 SBA FachSheet, Austria, dostupno na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/32581/attachments/2/translations/en/renditions/native>, pristupljeno 28.02.2020.
4. European Commission (2019): 2019 SBA FachSheet, Germany, dostupno na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/38662/attachments/12/translations/en/renditions/native>, pristupljeno 28.02.2020.
5. European Commission (2020): Commission's actions on entrepreneurship education, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support/education/commission-actions_en, pristupljeno 22.02.2020.
6. European Commission (2020): EASME - Executive Agency for SMEs, dostupno na: <https://ec.europa.eu/easme/en>, pristupljeno 28.06.2020.
7. European Commission (2020): Entrepreneurship education, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support/education_en, pristupljeno 20.02.2020.
8. European Commission (2020): Erasmus for Young Entrepreneurs, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support/erasmus-young-entrepreneurs_en, pristupljeno 25.02.2020.
9. European Commission (2020): Support for SMEs and entrepreneurs, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/support/networks_en, pristupljeno 25.02.2020.
10. European Commission (2020): Support we provide, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support_en, pristupljeno 20.02.2020.
11. European Commission (2020): The Entrepreneurship 2020 Action Plan, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan_en , pristupljeno 22.02.2020.

12. Europska komisija (2014): Europa 2020.: europska strategija rasta, dostupno na: [https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/00%20Foto%20mobitel/Europski%20semestar/Dokumenti%20i%20publikacije/Bro%C5%A1ura%20Europa%202020%20\(EK%20014\).pdf](https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/00%20Foto%20mobitel/Europski%20semestar/Dokumenti%20i%20publikacije/Bro%C5%A1ura%20Europa%202020%20(EK%20014).pdf) (25.06.2020.)
13. Europska komisija (2020): Promoting entrepreneurship, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship_hr, pristupljeno 12.02.2020.
14. Europska komisija (2020): What is an SME?, dostupno na: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_hr, pristupljeno 10.02.2020.
15. Europski parlament (2020): Mala i srednja poduzeća, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/63/mala-i-srednja-poduzeca>, pristupljeno 10.02.2020.
16. Središnji državni portal (2020): Poduzetnička infrastruktura, dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842> (pristupljeno 28.06.2020.)
17. Vlada RH (2012): Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, dostupno na: <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf>, pristupljeno 20.01.2020.
18. Vlada RH (2014): Strategija razvoja poduzetništva žena u Republici Hrvatskoj 2014.-2020., Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, dostupno na: <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/SRP%C5%BD%20%202014%20-%202020.pdf>, pristupljeno 28.06.2020.

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1.: Struktura ukupne zaposlenosti, prihoda i izvoza prema veličini poduzeća u Hrvatskoj u 2018. godini.....	11

POPIS TABLICA

Tablica 1.: Struktura poduzeća u Hrvatskoj, s obzirom na veličinu, od 2014. do 2018 godine.	9
Tablica 2.: Veličina poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2017. i 2018. godini u Hrvatskoj.....	10
Tablica 3.: Financijska efikasnost poduzeća u 2017. i 2018. godini.....	12
Tablica 4.: Razvrstavanje mikro, malih i srednjih poduzeća u Europskoj uniji.....	18